

Професор д-р Лукан Тотов Балабански навърши 80 години

Доц. д-р Даниела Попова

Дълбокоуважаваният проф. д-р Лукан Балабански навърши 80 години. Ученик и последовател на акад. Ташо Ташев, той е основоположник и радетел на съвременната наука за хранене в България. Досега извървеният богат професионален и творчески път на проф. Балабански е изпълнен с достойни дела, които са свързани неразривно с лекарската професия и българската нутрициология.

Той е роден в с. Лепица, Бялослатинско, сега Плевенско, през 1930 г. Завършил е реална гимназия „Поп Богомил“ в с. Габаре, Врачанско, през 1948 г., а медицина във ВМИ – София в 1954 г. Три години е работил като клиничен ординатор в Клиника по вътрешни болести с ендокринология със завеждащ проф. д-р Иван Пенчев при ИСУЛ и е придобил специалност по вътрешни болести през 1958 г. През 1958 г. е завеждал вътрешно отделение в Минната болница в Перник, а в следващите 1959–1960 г. е работил като лекар-терапевт в Правителствена болница, база Владая, София.

След това започва нелекият, но съдържателен и изключително ползотворен път в медицинската наука. През 1960 г. след конкурс постъпва като научен сътрудник в новосъздадения Институт по хранене с директор проф. д-р Ташо Ташев при БАН, а на база – в Клиника по вътрешни болести с гастроентерология при ИСУЛ, и разработва дисертация върху „Ендокринни промени при чернодробни цирози и хронични хепатити“. Защищава темата през 1963 г. и придобива научната степен „кандидат на медицинските науки“ (понастоящем „доктор по медицина“). С положения изпит по кандидатския мини-

мум получава и диплома за специалността гастроентерология и диететика.

През 1967 г. е избран за старши научен сътрудник (ст. н. с.), а през 1974 г., след защита на хабилитационен труд „Проблеми на затлъстяването в България“, е повишен в звание старши научен сътрудник I степен. През 1984 г. е избран за професор. В периода 1967–1972 г. изпълнява длъжността научен секретар на Института по хранене – БАН, а от 1977 до 1980 г. е заместник директор на Института по хранене вече в структурата на Медицинска академия.

През 1978 г. проф. Балабански организира Клиника по диететика и обменни заболявания, чийто ръководител е до 1998 г. в продължение на 20 години до пенсионирането си. Създаването на Метаболитна клиника е безспорно значимо и уникално дело на проф. Балабански. По своя профил клиниката е уникална за страната с основни направления на дейността си – развитие на клиничната диететика с разработка и апробиране на диетични режими и диетични храни и разработване на научни и практически лечебно-диагностични проблеми на метаболитните заболявания и хранителните нарушения. Под негово ръководство в клиниката са защитени една докторска и десет кандидатски дисертации, хабилитирани са един професор, един ст. н. с. I ст., четирима ст. н. с. II ст., трима от които са преминали на работа в други звена. Ежегодно в клиниката са провеждани и продължават да се про-

веждат 2–4 тематични курса за следдипломна квалификация по проблемите на клиничната диететика и метаболитните заболявания. През 2008 г. създадената от проф. Балабански Метаболитна клиника посрещна достойно своя 30-годишен юбилей.

През 1980 г. проф. Балабански е избран за директор на Института по хранене към МА, а през следващата 1981 г. е преизбран за директор на новосформирания обединен Научен институт по гастроентерология и хранене (НИГХ), като на този пост е до 1987 г.

През 1987 г. той е избран за ректор на ВМИ – София и заема длъжността до 1988 г. включително. Освободен е във връзка с поредно преустройство в МА.

През 1989 г. отново е избран за директор на Научния институт по гастроентерология и хранене и заема поста до декември 1990 г. – общо два мандата. През всичките тези години, въпреки редица структурни промени, той отстоява позициите на науката за хранене в България, утвърждава авторитета на българските нутрициолози и непрекъснато подкрепя младите специалисти.

Още от млада възраст последователно и целенасочено проф. Л. Балабански надгражда професионалната си квалификация и познания. Той е осъществил няколко задгранични специализации във водещи центрове: Клиниката по вътрешни болести на Санитарно-хиги-

енния институт в Москва с ръководител акад. Е. Тареев през 1959 г.; Клиниката по ендокринология в Каролинския медицински институт в Стокхолм с ръководител проф. Р. Лъфт през 1961–62 г.; Института по хранене в гр. Гисен, ГФР, с директор проф. В. Кремер през 1968 г.; Департамента по хранене на Колежа Куин Елизабет, Лондон, с ръководител проф. А. Тръсуел през 1972–1973 г.

Изключително богата и ценна е неговата научно-авторска дейност. Той е публикувал в медицинската периодика у нас и в чужбина повече от 300 научни трудове в областта на вътрешните болести, храненето и диететиката. Публикувал е и няколко самостоятелни монографии и ръководства, като „Проблеми на затлъстяването“, „Хранене и обменни заболявания“, „Хранене и диететика“, „Хранене и съвременни болести“ (издания на ДИ „Медицина и физкултура“). Участвал е като съавтор на учебни ръководства по гастроентерология, диетично хранене, клинична лаборатория, клинична биохимия, както и на сборници и реферативни издания. И до ден днешен неговите учебници са настолни книги за специализиращите лекари по специалността хранене и диететика. Проф. Балабански е бил редактор на специализираното научно списание „Известия на Института по хранене – БАН“, излязло в 11 тома, както и на поредицата на научното списание „Проблеми на храненето“, издание на НИГХ-НЦИМЗ.

Със своята пълноценна дейност и постоянна активност проф. Балабански допринася непрекъснато за развитието и утвърждаването на българската нутрициология. През 1986 г. проф. Балабански основава Българското дружество по хранене и диететика към Съюза на научните медицински дружества (СНМД) и е негов председател до 1998 г. Като ръководител на дружеството и на института, той е организиран националните конгреси по хранене с международно участие от Втори до Шести вкл. и уникалните сим-

позиуми по затлъстяване и свързаните с него заболявания с международно участие от Първи до Пети вкл. Той е и главен републикански специалист по хранене и диететика към МЗ през периода 1978–1990 г. От 2000 г. е избран за почетен председател на Българското дружество по хранене и диететика, а от 2009 г. е почетен редактор на новосъздаденото специализирано научно списание „Наука Диететика“ на издателство „Арбилис“.

Многобройни и особено значими са и неговите научно-популярни статии, беседи, интервюта, дадени в медиите – БНР, БНТ, сп. „Здраве“ и множество научно-популярни списания и вестници. Проф. Балабански винаги се е отнасял с извънредно чувство на отговорност при популяризиране на правилния начин на хранене сред населението и провеждането на хранителна профилактика и терапия.

Проф. Балабански е активен участник в мащабните проучвания на шестте научни експедиции на Института по хранене в периода 1960–1974 г., проведени при около 32 хиляди възрастни лица и около 12 хиляди деца в шест окръга, чиито заключителен акорд е издадената съвместно с акад. Т. Ташев и колектив монография през 1972 г. „Хранене, физическо развитие и здравно състояние на българския народ“. Впоследствие под негово ръководство и организация се осъществяват още 2 научни експедиции през 1988 и 1989 г. в Бургаски и Добрички окръг при около 5 300 възрастни лица и над 1400 деца. Техните резултати са публикувани в издания под негова редакция сборник през 1991 г. „Нови данни за храненето и епидемиологията на социално значимите обменни заболявания“, който представлява уникален национален принос по проблемите на метаболитните заболявания и метаболитния синдром в България – значима тема, преоткривана днес от съвременната медицина, в чиято област ръководеният от проф. Бала-

бански колектив несъмнено е пионер.

С гордост може да се посочи и международният авторитет и признание на проф. Балабански. От 1977 г. той е член на Европейската академия на науките по хранене и е бил в състава на нейния съвет в течение на два мандата (1990–1998 г.). В Международния съюз на науките по хранене е заемал позицията на председател на Комитет по „Хранене – затлъстяване – диабет“ (1977 – 1989 г.) и е провел две профилирани научни конференции – в София и в Сеул. Проф. Балабански е участвал в много голям брой национални и международни научни форуми с доклади и съобщения. Избран е за член на няколко чуждестранни научни дружества – Полша, Германия, Словакия, и е награждаван в чужбина с грамоти и плакети. У нас е награден през 1969 г. с юбилеен медал „100 години БАН“ и през 1987 г. с орден „Червено знаме на труда“.

След пенсионирането си през 1998 г. проф. Л. Балабански продължава неуморно да твори и досега е публикувал шест тома с мемоари, очерци, пътеписи, разкази, актуални статии.

Годините наистина вървят много бързо и неусетно. Така е и с изминалите 80 години от житейския, професионален и творчески път на проф. Балабански. Но е цяло щастие за него и за нас оставената ярка и монументална следа от неговата дейност и творчество и достигнатият връх в българската медицина.

Българското дружество по хранене и диететика, съвместно с НЦООЗ, организира тържествено честване по случай 80-годишния юбилей на проф. Балабански, на което той бе обявен за почетен председател на БДХД и награден с почетен плакет на дружеството и удостоен с най-високото професионално съсловно звание „Лекар на България“.

*Честит 80-годишен юбилей,
проф. Балабански, и за много години!*